

“ธรรมชาติกำลังพูด”: การวิเคราะห์วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติในคลิป์วิดีโอ “Julia Roberts Is Mother Nature”¹

พชรพรรณ บุญพร้อมกุล*

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

“Nature is Speaking”: Analyzing Discourses about Nature in “Julia Roberts Is Mother Nature”

Phacharawan Boonpromkul*

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 23 June 2021

Revised 17 December 2021

Accepted 11 February 2022

คำสำคัญ

นิเวศวิจารณ์

คลิป์วิดีโอขนาดสั้นเพื่อรณรงค์

อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ธรรมชาติในฐานะผู้เล่าเรื่อง

วาทกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติ

การสื่อสารเชิงสิ่งแวดล้อม

บทคัดย่อ

บทความวิจัยชิ้นนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตัวบทวรรณกรรมสิ่งแวดล้อมจัดทำขึ้นเพื่อศึกษาคลิป์วิดีโอขนาดสั้นชิ้นหนึ่งในชุดวิดีโอ “Nature is Speaking” (2557-2559) โดยองค์กร Conservation International (CI) แคมเปญรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมนี้ดำเนินเรื่องโดยผู้พูดซึ่งเรียกขานตนเองว่า “ธรรมชาติ” โดยคลิป์วิดีโอ “Julia Roberts Is Mother Nature” (2557) เป็นชิ้นงานที่มียอดรับชมสูงสุดมากกว่าสิบเอ็ดล้านครั้งทางเว็บไซต์ YouTube.com งานวิจัยนี้ดำเนินการผ่านการวิเคราะห์วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการอ่านตัวบทอย่างละเอียดจากการวิจัยพบว่า ตัวบทนี้ได้ใช้วาทกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติในรูปแบบผสมผสาน ได้แก่ วาทกรรมธรรมชาติอันดิบเถื่อน (wilderness) และวันหายนะสิ้นโลก (apocalypse) และหลีกเลี่ยงการถูกวิจารณ์ว่าขาดความสมจริงจากการให้เสียงพูดแก่ธรรมชาติด้วยกลวิธีการนำเสนอข้อเท็จจริงที่ยากจะปฏิเสธและอ้างอิงภาพจำที่สาธารณชนมีต่อธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม แม้จะประสบความสำเร็จจากการมียอดรับชมและส่งต่อสูง แต่คลิป์วิดีโอนี้นำเสนอธรรมชาติในลักษณะที่แยกขาดโดยสิ้นเชิงจากมนุษย์และวัฒนธรรม และให้ความสำคัญกับความแท้จริงและเป็นที่สุดของธรรมชาติซึ่งเป็นการนำเสนอที่มีปัญหา นอกจากนี้ จินตนาการเรื่องการแปรเปลี่ยนอย่างรุนแรงของโลกกายภาพอาจปลุกเร้าอารมณ์หวาดกลัวสิ้นหวังเกินควรเพื่อกระตุ้นให้ผู้ชมเลือกบริจาคเงินสนับสนุน อันเป็นการนำเสนอหนทางในการแก้ปัญหาซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบองค์กรผู้ผลิตและเป้าหมายแอบแฝงในการสื่อสารเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อม

* Corresponding author

E-mail address:

phacharawan.b@arts.tu.ac.th

¹ บทความวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย จากกองทุนวิจัยคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2563

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ดร.สุธิดา วิมุตติโกศล ผู้รับฟังข้อมูลในขั้นต้นและให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับคลิป์วิดีโอ ซึ่งเป็นตัวบทศึกษาในงานวิจัยนี้ และขอขอบคุณคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งได้อนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่กลุ่มงานส่งเสริมผลงานวิชาการและวิจัย ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วง

Keywords:

Ecocriticism,
Short videos in
environmentalist campaigns,
Nature as narrator,
Discourses about nature,
Environmental communication

Abstract

This research article in environmental literary criticism studies a short video produced for Conservation International's (CI) "Nature is Speaking" film series (2014-2016). Part of an environmental campaign with narratives claimed to be spoken by nature, "Julia Roberts Is Mother Nature" (2014) has been the most popular video-clip in the series, with over eleven million views on YouTube.com. The research method comprises an analysis of discourses concerning nature and the environment, and close-reading. As for the result, it was found that the producer employed mixed discourses, including the wilderness and apocalypse, and evaded the pitfall of the implausibility of "nature" speaking by incorporating indisputable facts and relying on the public's commonly held beliefs about nature. Despite its popularity, the video emphasized the dualistic opposition between nature and culture, and focused on the essence and ultimacy of nature, both of which are problematic. In addition, its catastrophic imagining of the complete transformation of the physical world may arouse undue fear and despair among viewers to elicit donations — a solution which is related to the type of producer and its hidden agenda in environmental communication.

1. บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมโลกในปัจจุบันมีความกว้างขวางรุนแรงมากขึ้น ทำให้เกิดตัวบทที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา หนึ่งในสื่อที่ทรงพลังยิ่งในปัจจุบันได้แก่สื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อประเภทภาพเคลื่อนไหว กลุ่มรณรงค์เคลื่อนไหวเพื่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน จึงใช้สื่อประเภทนี้เพื่อให้ข้อมูล ความรู้ ตลอดจนเพื่อสร้างสำนึกสิ่งแวดล้อมแก่สาธารณชน คลิปวิดีโอขนาดสั้นเป็นหนึ่งในช่องทางรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สำคัญเพราะสามารถเผยแพร่ข้อมูลและกระตุ้นเร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชมได้รวดเร็ว มีศักยภาพที่จะได้รับการรับชมและแพร่กระจายออกไปได้ในวงกว้างจากความสั้นกระชับของตัวบท จากการค้นคว้าคลังวิดีโอในเว็บไซต์ YouTube.com พบคลิปวิดีโอขนาดสั้นที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมีจำนวนยอดรับชมสูง ได้แก่ “Seven Billion Dreams. One Planet. Consume with Care” งานภาพตัดต่อผลิตโดย UN Environment Programme (5.66 แสนครั้ง) วิดีโอเพลง “Dear Future Generations: Sorry” โดย Prince Ea แร็ปเปอร์ชาวอเมริกัน (27.75 ล้านครั้ง) และคลิปอนิเมชัน “MAN” โดยศิลปิน Steve Cutts (53.48 ล้านครั้ง)²

สำหรับกลุ่มคลิปวิดีโอรณรงค์เพื่อสิ่งแวดล้อมประเภทบันเทิงคดีซึ่งมีเนื้อหาหรือเรื่องเล่าอันเกี่ยวข้องโดยตรงกับการศึกษาด้านมนุษยศาสตร์สิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยพบคลิปวิดีโอซึ่งได้รับความนิยมอย่างสูง คือ “Julia Roberts Is Mother Nature” เผยแพร่วันที่ 6 ตุลาคม 2557 ยอดรับชม 11.64 ล้านครั้ง คลิปนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดคลิปวิดีโอ “Nature is Speaking” ผลิตโดยองค์กร Conservation International (CI) เนื้อหา ภาพ และบทพูดในคลิปวิดีโอชุดนี้มีความโดดเด่นน่าสนใจเป็นพิเศษในทัศนะของนักนิเวศวิจารณ์ เนื่องจากเป็นงานที่ให้เสียงพูดแก่ธรรมชาติหรือองค์ประกอบต่าง ๆ ในธรรมชาติ การให้เสียงในลักษณะนี้เรียกร้องจินตนาการและการนำเสนอที่ซับซ้อนกว่าการดำเนินเรื่องโดยทั่วไปซึ่งมีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง งานลักษณะนี้บ่อยครั้งมีความขัดแย้งในตัวเอง หรือสร้างประเด็นถกเถียงในการรับรู้ของผู้ชมจากน้ำเสียงเสียดสีและการจัดวางตัวตนที่ไม่เป็นไปตามเรื่องเล่าปรกติ ในขณะเดียวกันยังสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคิดความเข้าใจเรื่องธรรมชาติ หรือเผยให้เห็นทัศนคติและค่านิยมเชิงสิ่งแวดล้อมของผู้ผลิตหรือคนส่วนใหญ่ในวัฒนธรรมนั้นได้

² สถิติการรับชมทั้งหมดในบทความนี้ บันทึก ณ วันที่ 3 ธันวาคม 2564

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการเล่าเรื่องผ่านคลิปวิดีโอขนาดสั้นเพื่อสื่อสารประเด็นสิ่งแวดล้อม อันเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตัวบารวมธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และเพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนของการสื่อสารประเด็นสิ่งแวดล้อมผ่านการเล่าเรื่องโดยมีธรรมชาติเป็นผู้เล่า

3. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ที่ผ่านมายังไม่มียานวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาสื่อประเภทคลิปวิดีโอขนาดสั้นที่ได้รับการผลิตและเผยแพร่เพื่อวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยตรงมาก่อน สำหรับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นรากฐานในการวิเคราะห์คลิปวิดีโอชิ้นนี้ได้แก่ความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการใช้วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ

“ธรรมชาติ” เป็นหนึ่งในแนวคิดสำคัญในการศึกษาวรรณกรรมกับสิ่งแวดล้อม กล่าวโดยพื้นฐาน ธรรมชาติตามที่คุณคนทั่วไปเข้าใจไปถึงสภาพหรือสภาวะการณ์ที่ไม่ได้รับการผลิตปรุงแต่ง หรือจัดการโดยมนุษย์ แต่ในบริบทของศตวรรษที่ 21 แนวคิดเรื่องธรรมชาติที่มีความบริสุทธิ์ สมบูรณ์ หรือแยกขาดออกจากมนุษย์หรือสังคมวัฒนธรรมได้ถูกท้าทายทั้งในเชิงปรัชญา เชิงกายภาพ และเชิงอุดมการณ์ ผ่านคำถามและข้อโต้แย้ง เช่น ความเป็นธรรมชาติโดยแท้เป็นอย่างไร ธรรมชาติมนุษย์เป็นธรรมชาติหรือไม่ พื้นที่ที่ดีตามนิยามก่อนจะถูกบุกรุกโดยคนผิวขาว เคยถูกใช้งานอย่างไรโดยคนพื้นถิ่น และพื้นที่นั้นนับว่าเป็นธรรมชาติหรือไม่ หลังการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลก มีพื้นที่ที่ยังอาจถูกเรียกว่าธรรมชาติ (คือไม่ได้รับผลกระทบจากสังคมมนุษย์) หรือไม่ ธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของอุดมการณ์ชาติ หรือเป็นสัญลักษณ์ของสถาบันทางสังคมของมนุษย์ได้อย่างไร ฯลฯ

สืบเนื่องจากความกำกวมดังกล่าว นักนิเวศวิจารณ์หลายคนเรียกร้องให้ทบทวนการใช้คำว่า “ธรรมชาติ” เช่น Clark (2011, p. 6) เสนอว่า คำว่า “ธรรมชาติ” และความคิดที่ถูกเชื่อมโยงกับคำนี้ได้ถูกทำให้ล้าสมัย หลายคนเลือกใช้คำว่า “สิ่งแวดล้อม” แทนที่สิ่งที่เคยมีอยู่และที่เคยถูกเรียกว่าธรรมชาติ ซึ่งเป็นคำที่มีปัญหาเพราะเราอารมณ์อ่อนไหวและพึงดูผิดที่ผิดยุคสมัย คำอธิบายดังกล่าวสะท้อนความเปลี่ยนแปลงในการรับรู้และทำความเข้าใจธรรมชาติ และเกี่ยวข้องโดยตรงต่องานวิจัยชิ้นนี้ เพราะการใช้ภาพและวาทกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติในรูปแบบดั้งเดิมยังปรากฏแพร่หลายในสื่อร่วมสมัย เห็นได้จากชุดคลิปวิดีโอ “Nature is Speaking” ซึ่งเผยแพร่ไม่นานมานี้ แสดงให้เห็นว่าแนวความคิดเรื่องธรรมชาติยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเคลื่อนไหวเชิงสิ่งแวดล้อม Ursula K Heise อธิบายว่า เป็นเรื่องยากที่จะละทิ้งหรือเปลี่ยนจุดสนใจออกจากธรรมชาติ หรือสร้างแนวคิดใหม่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนิยมที่มองไปยังอนาคต เพราะแนวคิดที่โหยหาอดีตอันสมบูรณ์หรือธรรมชาติได้จุดประกายกระแสการเคลื่อนไหวเชิง

สิ่งแวดล้อมทั่วโลกมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 การเปลี่ยนแนวคิดพื้นฐานซึ่งตั้งอยู่บนความคิดเรื่องธรรมชาติและซึ่งเคยขับเคลื่อนผู้คนหลายล้านข้ามขอบเขตของทวีปต่าง ๆ อาจทำให้พลกำลังเชิงวัฒนธรรมและการเมืองของกลุ่มสิ่งแวดล้อมนิยมแผ่เบาลง (Clark, 2016, p. 11)

พ้นไปจากข้อโต้แย้งดังกล่าว นักนิเวศวิจารณ์ยังมองธรรมชาติในฐานะวาทกรรม³ ชุดหนึ่งที่มีความเชื่อมโยงกับค่านิยมและอุดมการณ์ทางสังคมและการเมือง รูปแบบการใช้วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่พบบ่อยในงานวรรณกรรมและสื่อร่วมสมัย สามารถจำแนกได้เป็น 4 หมวดหมู่⁴ ดังนี้

3.1 วาทกรรมชนบทหรือชีวิตท้องทุ่ง (pastoralism) เชื่อมโยงธรรมชาติกับการเกษตร วิธีชีวิตเรียบง่าย ความอุดมสมบูรณ์ หรือความพอเพียง ซึ่งอาจสวยงามเกินจริงและกลบเกลื่อนความเป็นอยู่ที่ขื่นแค้นยากลำบากของคนชนบท ชนบททำให้ภาพธรรมชาติลักษณะนี้ปรากฏให้เห็นในกวีนิพนธ์ตั้งแต่สองร้อยปีก่อนคริสต์ศักราชและเป็นประเภทงานเขียนสำคัญในยุโรปมาจวบจนปัจจุบัน (Garrard, 2012, pp. 37-65) วาทกรรมนี้ไม่ได้เสื่อมคลายไปตามยุคสมัยที่ความเจริญได้ทำให้พื้นที่ชนบทกลายเป็นอื่นหรือเป็นอดีต แต่กลับทรงพลังยิ่งขึ้นในฐานะข้อตรงข้ามของการพัฒนาอุตสาหกรรมและการผุดขึ้นของเมืองใหญ่ที่มักถูกให้ภาพว่าเต็มไปด้วยความสกปรก เสื่อมโทรม แออัดและต่ำทราม

3.2 วาทกรรมพื้นที่ธรรมชาติอันดิบเถื่อนหรือพื้นที่รกร้างว่างเปล่า (wilderness) เป็นอีกหนึ่งชนบทการให้ภาพธรรมชาติซึ่งมีมาเนิ่นนาน ปรากฏให้เห็นในพระคัมภีร์และวรรณคดีอังกฤษโบราณ ตามชนบทการให้ภาพนี้ ธรรมชาติมีลักษณะเป็นข้อตรงข้ามของสังคมและวัฒนธรรมมนุษย์ เป็นพื้นที่อันตราย ป่าเถื่อน นากลัวและลึกลับ ภาพธรรมชาติลักษณะนี้ได้ถูกนำมาใช้ในเชิงบวกโดยกลุ่มนักเขียนสมัยจินตนิยมในศตวรรษที่ 18 และนักเขียนอเมริกันในศตวรรษที่ 19 ที่พูดถึงการบุกเบิกและการอนุรักษ์พื้นที่ธรรมชาติซึ่งถูกคุกคาม สำหรับนักเขียนสองกลุ่มนี้ พื้นที่ที่รกร้างปราศจากมนุษย์นั้นเป็นพื้นที่ที่มีความยิ่งใหญ่ดงาม (sublime) สูงส่ง น่าสะพรึงกลัว และยังคงเป็นแหล่งบ่มเพาะเชิงจิตวิญญาณ ให้ประสบการณ์ที่มีความเข้มข้นเที่ยงแท้ หรือเป็นแหล่งพิสูจน์ความเป็นชาย

³ สำหรับนักทฤษฎีทางวัฒนธรรม วาทกรรมสร้าง “ความรู้” เกี่ยวกับสิ่งของหรือหัวข้อต่าง ๆ เพราะเป็นคำพูดหรือความคิดที่สอดคล้องเชื่อมโยงกันเป็นกลุ่มก้อน มีการอ้างวนกลับไปหาตนเองในเชิงสนับสนุนกันและกัน วาทกรรมให้คำอธิบายชุดหนึ่งเกี่ยวกับความจริงและหลอมสร้างกฎขึ้นมาว่าเราจะสามารถพูดหรือรู้เกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ ได้อย่างไร เพราะวาทกรรมแต่ละชุดชี้ว่าสิ่งใดที่ถูกต้อง แท้จริง ชอบธรรมหรือยอมรับได้ (Gold & Revill 2004, pp. 74-5)

⁴ สำหรับงานศึกษาอย่างละเอียดเกี่ยวกับวาทกรรมชนบท วาทกรรมพื้นที่ธรรมชาติอันดิบเถื่อน และวาทกรรมวันหาเยนส์โลก ดูเพิ่มเติมในหนังสือ *Ecocriticism* (Garrard, 2012)

3.3 วาทกรรมธรรมชาติในฐานะเหยื่อ Heise (2016, pp. 6-7) อธิบายว่าในอดีตกาลธรรมชาติเคยถูกพิจารณาว่า “เป็นอื่น” จากมนุษย์และสังคม เป็นทั้งแหล่งทรัพยากรหรือวัตถุดิบอันอุดม และเป็นต้นเหตุแห่งภัย ไม่ว่าจะเป็นสภาพอากาศที่แปรปรวน แผ่นดินไหว ไฟป่า หรือสัตว์ผู้ล่า ล้วนแต่คุกคามชีวิตและการสร้างชุมชนของมนุษย์ทั้งสิ้น แต่ตั้งแต่ศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา ธรรมชาติเริ่มถูกพิจารณาว่าเป็นเหยื่อหรือผู้บริสุทธิ์ที่ถูกคุกคามโดยความละโมภโง่เขลาและชั่วร้ายของมนุษย์ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาตินี้เป็นผลจากปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงและภาพความเสื่อมโทรมเชิงสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏบ่อยในสื่อต่างๆ เช่น ภาพพื้นที่แห้งแล้ง สัตว์ที่กระสือกระแสนในพื้นที่ที่ปนเปื้อน หรือแม้แต่ซากสัตว์ที่ตายอย่างผิดธรรมชาติ ประกอบกับเรื่องราว น่าเสียงและดนตรีที่กระตุ้นเร้าอารมณ์ทุกขโศกอาลัย การนำเสนอธรรมชาติลักษณะนี้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อข้อโต้แย้งและการเคลื่อนไหวของกลุ่มสิ่งแวดล้อมนิยมในศตวรรษที่ 21

3.4 วาทกรรมวันหายนะสิ้นโลกจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ (apocalypse) ในอดีตจินตนาการถึงเหตุการณ์ความล่มสลายหรือการสิ้นสุดของโลกมักถูกเชื่อมโยงกับคำทำนายหรือความเชื่อทางศาสนา ปัจจุบัน วาทกรรมหายนะสิ้นโลกอาจเกิดจากปัจจัยสิ่งแวดล้อม เช่น ภัยธรรมชาติที่กวาดล้างวัฒนธรรมและอารยธรรมมนุษย์ หรือการล่มสลายอย่างถาวรของระบบนิเวศหลัก นำไปสู่หายนะหรือความพินาศระดับโลก ซึ่งกลายเป็นวาทกรรมกระแสหลักในการสร้างงานวรรณกรรมและภาพยนตร์สยองขวัญเชิงสิ่งแวดล้อม (eco-thriller) จินตนาการที่เน้นภาพสยดสยองและความสิ้นหวังของมนุษยชาตินี้มักสร้างความหวาดกลัว ซึ่งผู้ผลิตเชื่อว่าอาจช่วยขับเคลื่อนให้เกิดแรงกระตุ้นและพฤติกรรมเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมได้⁵

ผู้อ่านพึงระลึกว่าภาพธรรมชาติต่างๆ ที่ได้กล่าวถึงข้างต้นเป็นเพียงรูปแบบการนำเสนอธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏในสื่อวัฒนธรรม มีรากฐานจากการสังเกตสภาพความเป็นจริงในพื้นที่หรือโลกกายภาพ ทั้งนี้การพิจารณาภาพเหล่านั้นว่าเป็นวาทกรรมหรือการนำเสนอไม่ได้หมายความว่าภัยพิบัติทางธรรมชาติไม่ได้เกิดขึ้นจริง หรือสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์หรือเสื่อมโทรมเป็นเพียงแค่วาทกรรมหรือการนำเสนอทางภาษา แต่ภาพและสภาพความเป็นจริง

⁵ เพื่อให้เห็นภาพได้ง่ายขึ้นในพื้นที่อันจำกัด ยกตัวอย่างภาพยนตร์อนิเมชัน *Nausicaä of the Valley of the Wind* (1984) กำกับโดย Hayao Miyazaki ซึ่งใช้วาทกรรมทั้ง 4 ประเภทที่กล่าวมาพร้อมกัน คือ ใช้ภาพวาทกรรมชนบทในช่วงต้นเรื่อง ผ่านภาพหมู่บ้านหุบเขาแห่งสายลม ใช้วาทกรรมพื้นที่ธรรมชาติอันดิบเถื่อนผ่านภาพใต้ท้องทะเลกรด (Sea of Decay) และป่าพิษที่เต็มไปด้วยแมลง (Toxic Jungle) ใช้วาทกรรมธรรมชาติในฐานะเหยื่อในฉากที่ถูกแมลงโอมู (Ohmu) ถูกทำร้าย และใช้วาทกรรมวันหายนะสิ้นโลกในฉากเปิดด้วยภาพหมู่บ้านที่ปนเปื้อนสารพิษ เป็นต้น แม้ในรายละเอียดการใช้วาทกรรมดังกล่าวมีความซับซ้อนจากการผสมผสานระหว่างธรรมชาติและสารพิษอันปนเปื้อนรุนแรงจากสังคมมนุษย์ ดูเพิ่มเติมใน “An Ecocritical Reading of Hayao Miyazaki’s *Nausicaä*” (Boonpromkul, 2017)

ดังกล่าวนั้นมักถูกใช้ประกอบกับวาทศิลป์ กลวิธีการนำเสนอ และการคัดเลือกแง่มุมมานำเสนอ รูปแบบการใช้ภาพเสนอนั้นอาจมีความสอดคล้องกับชนบทการเขียนงานวรรณกรรมในบางยุคสมัย หรืองานเขียนบางประเภท บ่อยครั้งผู้เขียนหรือศิลปินเลือกใช้แง่มุมเหล่านี้ในการสื่อสารประเด็น สิ่งแวดล้อม หรือบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับความคิดในสังคมวัฒนธรรม หรือเพื่อสนับสนุนอุดมการณ์บางอย่าง ดังนั้น ทั้งสองมิติของธรรมชาติ หนึ่งในฐานะสิ่งแวดล้อมและปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และสองในฐานะการนำเสนอทั้งที่ตรงไปตรงมาหรือบิดเบือน ไม่อาจถูกละเลยหรือพิจารณาแยกขาดจากกัน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยสำรวจและคัดเลือกตัวบทประเภทคลิปวิดีโอขนาดสั้นเพื่อรณรงค์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่มีผู้พูดหรือผู้เล่าเป็นองค์ประกอบในธรรมชาติ จากนั้นทำการสำรวจแนวทางการใช้วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยวิเคราะห์ผ่านการอ่านตัวบทอย่างละเอียด ทั้งบทบรรยายและภาพ และวิเคราะห์ผลลัพธ์การใช้วาทกรรมดังกล่าว

5. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผู้วิจัยพบว่าคลิปวิดีโอ “Julia Roberts Is Mother Nature” เป็นงานขนาดสั้นที่เน้นภาพธรรมชาติเพื่อขับเคลื่อนความรู้สึกยิ่งใหญ่และสำคัญของโลกกายภาพ ผู้ผลิตได้นำวาทกรรมที่เกี่ยวกับธรรมชาติ 2 รูปแบบมาผสมผสานกัน ในขณะเดียวกันได้ขับเน้นความแตกต่างเป็นสองระหว่างสังคมมนุษย์และธรรมชาติ แม้จะเป็นผลงานที่มีความน่าตื่นตาและมียอดเยี่ยมสูง แต่การนำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมในลักษณะนี้ยังคงมีปัญหา ดังจะอธิบายตามลำดับ

5.1 การใช้วาทกรรมเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน

จากการศึกษาคลิปวิดีโอ “Julia Roberts Is Mother Nature” ร่วมกับวาทกรรมที่เกี่ยวกับธรรมชาติที่ได้บรรยายไว้ข้างต้น เห็นได้ว่า ผู้ผลิตใช้ภาพที่สะท้อนวาทกรรมเกี่ยวกับธรรมชาติโดยผสมผสาน 2 รูปแบบ แบบแรกเป็นวาทกรรมหลัก ให้ภาพพื้นที่ธรรมชาติอันดิบเถื่อนหรือพื้นที่รกร้างว่างเปล่า ซึ่งเป็นการให้ภาพธรรมชาติแบบตามชนบท กล่าวคือ ภาพของโลกกายภาพแบบที่ปรากฏในคลิปวิดีโอนี้เป็นภาพจำของ “ธรรมชาติ” ในความคิดของคนส่วนใหญ่ ภาพจำนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานว่าธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่แยกขาดจากมนุษย์และสังคมโดยสิ้นเชิง ตลอดชิ้นงานนี้ไม่มีภาพใดที่ปรากฏให้เห็นมนุษย์หรือสิ่งปลูกสร้างโดยมนุษย์ ทั้งหมดเป็นภาพธรรมชาติที่อยู่ภายนอก เป็นภูมิทัศน์กว้างขวางและดำรงอยู่อย่างเป็นอิสระ ธรรมชาติมีลักษณะเป็นผืนกระทำ

และมีเจตจำนงที่อยู่นอกเหนือความควบคุมของมนุษย์ ไม่โอ้อ้อมเอื้อเฟื้อ ไม่เหมาะจะเป็นที่อยู่อาศัยหรือรากฐานของชุมชน และไม่ไต่เป็นทรัพย์สิน

การใช้ภาพและวาทกรรมธรรมชาติรูปแบบนี้ขบขันทัศนคติที่พิจารณาธรรมชาติว่ามีความสูงส่ง ทรงพลังและศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งสอดคล้องไปกับเนื้อหาที่ได้รับการบรรยายว่าเป็น “คำพูด” ของธรรมชาติ ธรรมชาติไม่เพียงนำเสนอว่าตนเองเป็นสิ่งที่แยกขาด (“ฉัน”) ออกจากมนุษย์ (“คุณ”) แต่ยังเหนือกว่าด้วยความเก่าแก่และยั่งยืน “ฉันอยู่ที่นี้มานานกว่าพวกคุณสองหมื่นสองพันห้าร้อยเท่า ฉันไม่ได้ต้องการมนุษย์ แต่มนุษย์ต้องการฉัน” การให้ภาพธรรมชาติที่ไม่ใส่ใจใยดีต่อมนุษย์ เพียงแค่ดำเนินไปอย่างไร้การควบคุม โดยการสุมหรือแม้แต่จงใจกลั่นแกล้งให้มนุษย์ต้องทนทุกข์ เป็นที่แพร่หลายช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ภายใต้ชื่อลัทธิธรรมชาตินิยม (naturalism)⁶ การนำเสนอภาพธรรมชาติในลักษณะดังกล่าวในศิลปะวิดีโอชุด “Nature is Speaking” อาจฟังดูล้าสมัยและย้อนแย้งในศตวรรษที่ 21 ที่ธรรมชาติไม่เพียงถูกมองเป็นสิ่งที่ไร้ชีวิตและไร้อำนาจเมื่อเปรียบเทียบกับมนุษย์ แต่ยังเป็นสิ่งที่กำลังเลือนหายหรือเสื่อมโทรมลง

เป็นไปได้ว่า ภาพธรรมชาติอันดิบเถื่อนรกร้างในงานชิ้นนี้ถูกนำเสนออย่างผสมผสาน และเพื่อสนับสนุนวาทกรรมวันหายนะสิ้นโลก ซึ่งสอดแทรกอยู่ในภาพและคำบรรยาย เช่น ภาพหิ้งน้ำแข็งที่แตกออกจากภูเขาลงอย่างรุนแรงสู่มหาสมุทร พร้อมคำบรรยายว่า “เมื่อฉันล้มลุกคลุกคลาน คุณก็ล้มลุกคลุกคลาน หรือเลวร้ายกว่านั้น” หรือภาพทะเลทรายเว้งว่าง ประกอบคำบรรยาย “ฉันได้ทำให้สายพันธุ์ที่ยิ่งใหญ่กว่าคุณอดอยากล้มตายมานักต่อนัก” สองภาพนี้มีนัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลกโดยตรง ในขณะที่ภาพหิ้งน้ำแข็งขั้วโลกที่ค่อย ๆ ละลายหายไป หรือการร่นถอยของธารน้ำแข็งไม่อาจถูกถ่ายทอดได้ง่าย ภาพแห่งน้ำแข็งหลุดตัวออกจากหิ้งน้ำแข็งสามารถสื่อสารได้ทันทีถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศและความเสี่ยงเรื่องระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น เช่นเดียวกับภาพทะเลทรายซึ่งสื่อถึงความแห้งแล้งสุดขีดและการอดอยากล้มตายที่อาจเกิดขึ้นกับเผ่าพันธุ์มนุษย์เช่นเดียวกับสายพันธุ์อื่น ๆ การใช้ภาพที่แสดงถึงสภาพภูมิอากาศที่สุดโหดเหี้ยมเป็นนัยถึงภัยพิบัติทางธรรมชาติและความล่มสลายของอารยธรรมโดยไม่ต้องกล่าวถึงเหตุการณ์หรือภัยธรรมชาติ และไม่จำเป็นต้องนำเสนอภาพของมนุษย์ที่กระเสือกกระสนเอาชีวิตรอดตั้งที่มักปรากฏในงานวรรณกรรมที่เข้าวาทกรรมดังกล่าว

⁶ ลัทธิธรรมชาตินิยมในวรรณคดีศึกษาเป็นการเคลื่อนไหวช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ได้รับอิทธิพลจากระเบียบและรูปแบบวิทยาศาสตร์ธรรมชาติกับวรรณกรรมและศิลปะ ธรรมชาตินิยมเป็นส่วนต่อขยายจากการเขียนแบบสัจนิยม แต่มุ่งฉายให้เห็นความเป็นจริงอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่คัดสรรมากกว่า นักเขียนกลุ่มนี้เน้นหนักเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งสืบเนื่องจากอุปนิสัยหรือเป็นไปตามสรีรวิทยา มากกว่าคุณสมบัติเชิงศีลธรรมหรือเป็นเหตุเป็นผล รวมถึงเน้นหนักเรื่องพันธุกรรม สัญชาตญาณภายใน และความกดดันจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจภายนอก (Britannica, 2019)

ภาพที่ปรากฏและคำบรรยายเชิงคำเตือนผสมการขู่คุกคามนี้สอดคล้องกับการให้ภาพธรรมชาติว่ามีอำนาจทรงพลังกว่ามนุษย์ จุดสูงสุดของการใช้วาทศิลป์ในคลิป์วิดีโอนี้อยู่ตอนท้ายผ่านประโยคที่ว่า “ฉันพร้อมที่จะแปรเปลี่ยน”⁷ (“I am prepared to evolve”) คำกล่าวนี้อาจฟังดูไม่สลักสำคัญนัก หากไม่ใช่เพราะการเลือกใช้คำว่า evolve ซึ่งไม่เพียงมีความหมายว่าปรากฏขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป แต่ยังมีนัยเชิงชีววิทยา เป็นการวิวัฒนาการหรือผันเปลี่ยนโดยพัฒนาต่อจากสายพันธุ์ที่เคยมีมาก่อน การใช้คำว่า evolve กับสิ่งมีชีวิตอาจทำให้เราคิดถึงทฤษฎีวิวัฒนาการของ Charles Darwin แต่เมื่อวิวัฒนาการนั้นถูกใช้กับมนุษย์ กลับสร้างความกังวลถึงการสูญพันธุ์หรือเสื่อมถอยทางชีวภาพ การนำแนวคิดเรื่องวิวัฒนาการมาประกอบกับโลกกายภาพ อาจบ่งเป็นนัยถึงการผันเปลี่ยนเชิงธรณีวิทยา โดยเฉพาะสภาพภูมิอากาศโลกที่อาจเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิงและไม่อาจคาดเดา เมื่อคำกล่าวนั้นถูกประกอบเข้ากับภาพของฝูงปลาที่กำลังแตกตื่นในมหาสมุทร ยังอาจสื่อถึงความเป็นไปได้ที่พื้นที่ส่วนใหญ่ของโลกจะถูกปกคลุมด้วยน้ำทะเลอีกครั้งในอนาคต

กล่าวได้ว่า ตอนท้ายของคลิป์วิดีโอนี้ชวนให้ผู้ชมคิดถึงธรรมชาติที่กำลังจะ “แปรเปลี่ยน” อย่างมีนัยสำคัญแต่ยังคงความคลุมเครือในภาพประกอบและการเลือกใช้คำที่มีหลายแง่มุมจากมุมมองของธรรมชาติตามที่ถูกจินตนาการในวิดีโอนี้ สิ่งที่เกิดขึ้นจะไม่ใช่การทำลายล้างหรือภัยพิบัติมากเท่ากับการเปลี่ยนแปลงเชิงธรณีวิทยาและสภาพภูมิอากาศ ซึ่งไม่ใช่สิ่งใหม่ในประวัติศาสตร์โลก แต่จะเป็นสิ่งใหม่สำหรับเผ่าพันธุ์มนุษย์ ประเด็นที่ถูกเน้นย้ำในคลิป์วิดีโอนี้คือ มนุษย์จะเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญนี้ และมนุษย์สามารถ “เลือก” ให้การเปลี่ยนแปลงนี้เกิดหรือไม่เกิดก็ได้ผ่านการกระทำหรือรูปแบบการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน ผ่านคำกล่าวว่า “จะอย่างไรเสีย การกระทำของคุณจะตัดสินชะตากรรมของคุณเอง ไม่ใช่ของฉัน” คลิป์วิดีโอนี้จึงทิ้งประเด็นให้ผู้ชมพิจารณาว่า ความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นไม่ใช่สิ่งที่ธรรมชาติต้องการหรือดลบันดาลให้เป็นไป เพราะธรรมชาติเพียงดำเนินไปตามครรลองและปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามากระทบ มันเป็นเพียงสภาวะภายนอกที่ไม่อาจถูกแทรกแซงหรือทำลายโดยมนุษย์ ไม่ได้เป็นเหยื่อหรือเป็นผู้ทำลายสังคมมนุษย์ ไม่ต้องการการดูแลรักษาหรือปกป้อง ในทางตรงข้าม การกระทำของมนุษย์ในการพยายามรักษาสິงแวดล้อมจะเป็นการต่ออายุหรือต่ออนาคตของมนุษยชาติเอง การนำเสนอภาพธรรมชาติเช่นนี้สื่อให้เห็นใจความสำคัญที่องค์กรผู้ผลิตคลิป์วิดีโอต้องการนำเสนอ ว่ามนุษย์ต้องรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลก

⁷ ผู้วิจัยเลือกแปลคำว่า evolve ว่า “แปรเปลี่ยน” เนื่องจากต้องการคงนัยของการผันแปรและเปลี่ยนแปลง รวมถึงการเกิดขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำจำกัดความของคำนี้ แทนที่จะใช้คำว่า “วิวัฒนาการ” ซึ่งบ่งถึงการพัฒนาหรือก้าวหน้าและมีนัยของความเจริญรุ่งเรืองหรือความเปลี่ยนแปลงเชิงบวก มากกว่าจะเป็นการดำเนินต่อไปของธรรมชาติ อันเป็นความหมายหลักตามบริบทเฉพาะของคลิป์วิดีโอนี้

และผลกระทบที่ตามมา และมนุษย์นั่นเองที่จะได้รับประโยชน์และอยู่รอดได้หากธรรมชาติอุดมสมบูรณ์

ภาพประกอบที่ใช้ปิดท้ายเป็นภาพโลกในระยะประชิด การเลือกใช้ภาพโลกเป็นภาพประกอบในคลิปวิดีโอที่รณรงค์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไม่ใช่สิ่งใหม่ เนื่องจากภาพโลกในฐานะดาวเคราะห์นับเป็นหนึ่งในภาพที่ทรงพลังและพบบ่อยในการสื่อสารเชิงสิ่งแวดล้อมตั้งแต่กลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 แล้ว (Garrard, 2012, pp. 181-2) ในงานชิ้นนี้ภาพลูกโลกยังคงช่วยสื่อสารสำนึกสิ่งแวดล้อมในรูปแบบที่ตอบโจทย์ของผู้ผลิตคลิปวิดีโอเป็นอย่างดี มองจากอวกาศ ตัวตนของมนุษย์ ประสบการณ์ ความทุกข์สุขและเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นรอบตัวเราในรายวันไม่ปรากฏให้เห็น มีเพียงความไพศาลและความจริงยั่งยืนของโลกในฐานะดาวเคราะห์เมื่อเทียบกับอายุขัยของมนุษย์ ซึ่งตอกย้ำความคิดเรื่องขนาดเรือนร่างที่เล็กและภาวะไร้ซึ่งอำนาจของเรา อย่างไรก็ตาม ภาพโลกที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านคลิปวิดีโอนี้มีความแปลกไปจากภาพที่ใช้กันทั่วไป มันเป็นโลกครึ่งซีกด้านใต้ที่ถ่ายในระยะประชิด หมุนทวนเข็มนาฬิกาอย่างเชื่องช้าเป็นเวลานาน 8 วินาที ในขณะที่ภาพโลกในลักษณะทรงกลมแบบที่คุ้นเคยอาจสร้างความรู้สึกสบายใจหรือเป็นอันหนึ่งอันเดียว ภาพโลกในคลิปวิดีโอนี้กลับไม่สมมาตรหรือสมบูรณ์ สิ่งที่ถูกขบเน้นคือความรู้สึกว่าโลกมีขนาดมหึมามากขึ้นไปอีก มันใหญ่เต็มตาและให้ความรู้สึกล้นเกิน แฉกและอึดอัด เมื่อผสมเข้ากับเสียงดนตรีประกอบที่ช้าและเว้าเว้า ภาพโลกใบนี้ทำให้ผู้ชมรู้สึกหวาดหวั่น และสัมผัสได้ถึงความเสี่ยงที่คืบคลานใกล้เข้ามา อีกทั้งภาพที่ใช้นี้เป็นภาพมุมเสยขึ้นจากด้านล่าง แตกต่างจากภาพลูกโลกในระดับสายตาที่พบเห็นทั่วไป มุมมองภาพโลกจากด้านล่างนี้อาจส่งผลเป็นความรู้สึกว่าผู้ชมอยู่ในระดับต่ำกว่าและอยู่ในตำแหน่งที่ด้อยอำนาจกว่ามุมมองภาพโลกแบบปกติ นอกจากนี้ การเลือกฉายที่บริเวณเฉพาะซึ่งเป็นขอบสีขาวด้านล่างของโลก ยิ่งเน้นย้ำพื้นที่ที่เป็นใจกลางสำคัญของการสื่อสารปัญหาสิ่งแวดล้อมของงานชิ้นนี้ แอนตาร์กติกาไม่เพียงเป็นทวีปที่ถูกค้นพบท้ายที่สุดและมีสภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์น้อยที่สุด สอดคล้องกับการให้ภาพธรรมชาติอันรกร้างว่างเปล่าที่ได้กล่าวไปข้างต้น แต่ยังเป็นทวีปที่เป็นกุญแจสำคัญของวิกฤตสิ่งแวดล้อมระดับโลก คือการสูงขึ้นอย่างฉับพลันของระดับน้ำทะเล ซึ่งนักวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมเชื่อว่าอาจจะเกิดขึ้นหากภูเขาน้ำแข็งที่สูงและใหญ่บริเวณขั้วโลกใต้แตกสลายลง ภาพดาวเคราะห์โลกที่ผู้ผลิตคลิปวิดีโอนี้เลือกใช้จึงเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการให้ภาพหายนะทางธรรมชาติหรือวาทกรรมวันสิ้นโลกด้วยเช่นกัน ภาพสุดท้ายนี้ถูกนำเสนออย่างอ้อยอิ่งประกอบไปกับคำถามบรรทัดสำคัญที่ได้วิเคราะห์ไปก่อนหน้านี้ ตอกย้ำข้อเสนอสำคัญเรื่องการดำรงอยู่ต่อไปของธรรมชาติหรือโลกกายภาพที่ไม่ขึ้นอยู่กับการดำรงอยู่ของมนุษย์

ภาพที่ 1

ภาพโลกแบบเฉพาะส่วนถูกใช้ประกอบคำถามสำคัญ “ฉันพร้อมที่จะแปรเปลี่ยน คุณล่ะพร้อมไหม”
 (“I am prepared to evolve. Are you?”) เพื่อปิดท้ายคลิปวิดีโอ “Julia Roberts Is Mother Nature”

5.2 การให้เสียงพูดแก่ธรรมชาติ: ปัญหาการบิดเบือนและการนำเสนอข้อเท็จจริง

โดยทั่วไป มานุษยนิยม (anthropomorphism) หรือการให้คุณลักษณะของมนุษย์กับสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์อาจสะท้อนให้เห็นทัศนคติและค่านิยมว่าสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีชีวิตหรือคุณค่าอย่างไรก็ตาม การใช้มานุษยนิยมในคลิปวิดีโอนี้มีความซับซ้อนกว่าที่พบในงานวรรณกรรมทั่วไป เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่เล่าผ่านสรรพนามบุรุษที่หนึ่ง คือมีธรรมชาติเป็นผู้พูด การใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งไม่เพียงบ่งว่าธรรมชาติมีชีวิตจิตใจ แต่ยังเน้นย้ำความมีสำนึกคิด อำนาจ และความเป็นอิสระมากกว่าการบรรยายหรือกล่าวถึงธรรมชาติด้วยสรรพนามบุรุษที่สาม และตรงข้ามกับความเชื่อว่าธรรมชาติเป็นสิ่งภายนอกหรือเป็นเพียงทรัพยากรให้มนุษย์ใช้งานตามความประสงค์ อันเป็นความคิดกระแสหลักเกี่ยวกับธรรมชาติที่ได้รับการสนับสนุนโดยกลุ่มทุนอุตสาหกรรมและการพัฒนาเชิงวัตถุจนอาจเรียกได้ว่าเป็นทัศนคติพื้นฐานในสังคมสมัยใหม่และเป็นแนวคิดที่ผู้ผลิตวิดีโอชุดนี้ต้องการรื้อถอน

ยิ่งไปกว่านั้น การเรียกระดมชาติว่า “แม่” หรือมารดาสอดคล้องกับความเชื่อในหลายวัฒนธรรมว่าธรรมชาติเป็นสตรีผู้ให้กำเนิดหรือหล่อเลี้ยงอัมชชีวิต⁸ ตรงกันข้ามกับการสร้างวัฒนธรรมหรืออารยธรรมซึ่งมักถูกเชื่อมโยงกับอุดมการณ์และกิจกรรมของเพศชาย ในฐานะผู้บุกเบิก แผ้วถางพื้นดินหรือเปลี่ยนป่าดิบกรือ (ซึ่งเชื่อมโยงกับเพศหญิงในฐานะธรรมชาติ) ให้กลายเป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการสร้างชุมชน การนำเสนอธรรมชาติในรูปแบบดังกล่าวตอกย้ำความเชื่อว่าธรรมชาติเป็นผู้ค้ำจุนสรรพชีวิต สะท้อนทัศนคติที่ให้ความเคารพนับถือหรืออ่อนน้อมต่อธรรมชาติ และสื่อถึงสายสัมพันธ์หรือความกลมกลืนเกี่ยวของแบบองค์รวม (holism) ระหว่างสัตว์ พืช และสิ่งมีชีวิตขนาดเล็กหรือแม้แต่สิ่งไม่มีชีวิตอื่น ๆ ที่ประกอบเป็นสิ่งแวดล้อม

ในขณะที่คลิปีวดีไออีก 11 ชิ้นในแคมเปญเดียวกันนี้ถ่ายทอดหรือนำเสนอองค์ประกอบอื่นในธรรมชาติและให้เสียงโดยนักแสดงทั้งเพศชายและเพศหญิง คลิปีวดีไอหลักที่ให้เสียงโดย Julia Roberts นี้ กลับมียอดชมสูงกว่าคลิปีวดีไออื่นอย่างมีนัยสำคัญ คือมีจำนวนยอดชม 11.64 ล้านครั้ง ทั้งห่างจากลำดับสอง “Harrison Ford is The Ocean” ซึ่งมีผู้เข้าชม 2.50 ล้านครั้ง ส่วนวดีไออื่นมียอดผู้เข้าชมระหว่างสามพันถึงเก้าแสนครั้ง ในขณะที่ความแตกต่างของจำนวนรับชมนี้อาจเป็นผลจากวันที่เผยแพร่ที่เหลื่อมล้ำกันระหว่างปี 2014-2021 รวมถึงความที่นิยมของบุคคลซึ่งเป็นผู้ให้เสียงพากย์ ผู้วิจัยเชื่อว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ชมสนใจชมและเผยแพร่วดีไอนี้มากกว่าวดีไอเรื่องอื่นคือหัวเรื่อง กล่าวคือ คลิปีวดีไออื่น ๆ มีหัวเรื่องเป็นองค์ประกอบทางธรรมชาติที่ปลีกย่อยหรือเล็กกว่า จริงอยู่ที่อากาศ ชั้นบรรยากาศ ทะเล ป่าไม้ น้ำ และดินล้วนมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์โดยตรง แต่ธรรมชาติเป็นแนวคิดใหญ่มีความกว้างขวาง จับต้อง เข้าใจ หรือเข้าถึงได้ยากกว่า ธรรมชาติถูกพิจารณาว่าเป็นจุดเริ่มต้นของทุกสิ่ง มีความสำคัญต่อความคิดความเชื่อและค่านิยมในทุกวัฒนธรรมมายาวนาน และยังเป็นศูนย์กลางของปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งปวงในความคิดของคนทั่วไป ความรู้สึกว่าธรรมชาติเป็นสิ่งสำคัญและทรงคุณค่า แต่ไม่มีปากมีเสียง จึงเป็นหัวใจของการเลือกใช้รูปแบบการเล่าเรื่องในคลิปีวดีไอชุดนี้ การที่ผู้ผลิตสร้างเสียงพูดขึ้นมาให้แก่ธรรมชาติและนำเสนอภาพธรรมชาติตามวาทกรรมที่ได้กล่าวข้างต้น ตอบสนองต่อภาพจำของผู้ชมว่าธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความน่าพิศวง งดงามและพิเศษโดยไม่ต้องผ่านการปรุงแต่ง การจินตนาการถึงธรรมชาติในลักษณะนี้เป็นไปตามขนบดั้งเดิม และสามารถทำให้ผู้ชมหวงคิดถึงสำนักการเคารพนับถือธรรมชาติเพศแม่หรือหวงสูล้านิยามก่อนสมัยใหม่ อาจด้วยเหตุนี้ การให้ภาพธรรมชาติในลักษณะที่เน้นความดิบเถื่อนไม่ขึ้นอยู่กัมนุษย์ และการนำเสนอให้ธรรมชาติเป็นผู้พูดโดยใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่ง จึง

⁸ ความคิดดังกล่าวแม้จะฟังดูไม่มีพิษมีภัย แต่ได้ถูกตั้งคำถามและนำไปสู่ข้อโต้แย้ง โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องเพศ สารัตถนิยม (essentialism) และความเชื่อเชิงจิตวิญญาณที่ขาดข้อสนับสนุนทางวิทยาศาสตร์ ดูเพิ่มเติมจากบทความ “Literature and Environment” (Buell et al., 2011, pp. 424-426)

ยังถูกใช้ในต้นศตวรรษที่ 21 แม้จะเป็นรูปแบบการนำเสนอที่เก่าและออกจะย้อนแย้งกับสภาพแวดล้อมหรือปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน

อีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญของมานุษยวิทยานิยมในคลิปีวีดิโอนี้ คือ เสียง สำเนียงของธรรมชาติผู้ได้ขึ้นชื่อว่าเป็นมารดานั้น เป็นของ Julia Roberts นักแสดงหญิงฮอลลีวูดชื่อดัง เธอพูดอย่างมีจังหวะจะโคน ชัดแต่ชัดเจน ด้วยน้ำเสียงเนิบนาบ ราบเรียบ ค่อนข้างทุ้มแต่ทรงพลัง Roberts ใช้น้ำเสียงแข็งและเร้าใจขึ้นในตอนท้าย จนจบลงด้วยคำถามว่ามนุษย์หรือผู้ชมพร้อมที่จะ “แปรเปลี่ยน” ไปพร้อมกับโลกหรือไม่ การให้คุณลักษณะของมนุษย์แก่ธรรมชาติในงานชิ้นนี้ หลีกเลี่ยงไม่พ้นจากปัจจัยเรื่องชาติพันธุ์และเพศที่ติดมากับการให้เสียงพากย์ ซึ่งในที่นี้ไม่เพียงเป็นเพศหญิง แต่ยังเป็นชาวอเมริกัน ผิวขาว และเป็นดาราชื่อดังระดับโลก หากไม่ใช่เสียงของ Roberts ซึ่งผู้ฟังสามารถจดจำได้แทบจะทันที วีดิโอนี้อาจไม่ได้รับความนิยมและส่งผลต่อแพร่หลายมากขนาดนี้ ในอีกด้านหนึ่ง ปัญหาที่หลีกเลี่ยงได้ยากในดับทที่ทำการเล่าเรื่องในรูปแบบนี้ คือการกล่าวอ้างเกี่ยวกับธรรมชาติซึ่งโดยเนื้อแท้เป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง กล่าวคือ ผู้เล่าซึ่งเป็นมนุษย์นำเสนอการณต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับโลกกายภาพ ตลอดจนสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ มาตีความ ให้คุณค่าและอารมณ์ความรู้สึกตามประสบการณ์และความรู้สึกที่มนุษย์มี อย่างไรก็ตาม ดังที่ Buell (2005, pp. 7-8) กล่าวไว้ ผู้เขียนหรือผู้เล่าอาจจะพูดในฐานะนักสิ่งแวดล้อมนิยมหรือพูดเพื่อธรรมชาติ แต่ไม่มีใครที่สามารถพูดในฐานะสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติ เราไม่มีความสามารถจะหยั่งรู้ได้ว่าสิ่งต่าง ๆ นั้นคิดหรือมีความรู้สึกเช่นใด ดังนั้น การกล่าวว่า “ฉันคือธรรมชาติ” ดังที่ปรากฏในวีดิโอนี้ เป็นความย้อนแย้งและเป็นปัญหาในตัวเอง ตั้งแต่เรื่องภาษาที่ใช้ การแสดงออก น้ำเสียง ตลอดจนอัตลักษณ์ของผู้พูด การกล่าวแทนเช่นนี้เป็นเรื่องสุมเสี่ยงต่อการนำเสนอสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ผิดเพี้ยน (misrepresentation) และในกระบวนการดังกล่าว ธรรมชาติซึ่งที่จริงเป็นสภาพหรือระบบกลไกที่ยิ่งใหญ่และซับซ้อนถูกลดทอนให้เป็นตัวละครผู้หนึ่งที่มนุษย์สามารถเข้าสวมบทบาทและให้ชีวิตได้

กลวิธีที่ผู้ผลิตคลิปีวีดิโอนี้ใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการนำเสนอธรรมชาติผิดเพี้ยนหรือที่หักเหเอาเองจนกลายเป็นเรื่องราวที่ไร้สาระหรือนาขบขัน คือการคัดสรรเรียบเรียงเนื้อหาในบทบรรยายให้ยากแก่การโต้แย้ง กล่าวคือ สิ่งที่ถูกพูดหรือผู้เล่าเรื่องกล่าวเกือบทั้งหมดเป็นข้อเท็จจริง โดยเริ่มต้นด้วยชื่อเรียก “บางคนเรียกฉันว่า ธรรมชาติ บ้างก็เรียกฉันว่า ธรรมชาติผู้เป็นแม่”⁹ ซึ่งไม่อาจปฏิเสธได้ และต่อด้วยการบรรยายถึงอายุขัยของโลก อันเป็นข้อมูลเชิงธรณีวิทยา การบรรยายข้อมูลเชิงตัวเลขดังกล่าวได้สร้างกรอบการนำเสนอวีดิโอนี้ในเชิงวิทยาศาสตร์ แม้

⁹ “Mother Nature” ยังอาจแปลว่า “พระแม่ธรรมชาติ” หรือ “ธรรมชาติผู้ให้กำเนิด” วลีแรกให้คุณลักษณะศักดิ์สิทธิ์และเป็นเทพแก่ธรรมชาติในขณะที่วลีที่สองเน้นการให้กำเนิดและเป็นผู้ทะนุถนอมบุตร ซึ่งไม่ปรากฏในต้นฉบับ ผู้วิจัยจึงใช้คำว่า “ธรรมชาติผู้เป็นแม่” ซึ่งเรียบง่ายขึ้นไปตรงมาใกล้เคียงกับต้นฉบับที่สุด

คำกล่าวว่า “เมื่อฉัน [ธรรมชาติ] เจริญงอกงาม คุณ [มนุษย์] ก็เจริญงอกงาม เมื่อฉันล้มลุกคลุกคลาน คุณก็ล้มลุกคลุกคลาน” อาจฟังดูสมเหตุสมผลและเหมือนทำให้เส้นแบ่งระหว่างมนุษย์และธรรมชาติเลือนรางลง แต่คำกล่าวนี้ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงเสมอไป ดังที่ได้เห็นจากการมนุษย์ได้ “ทำลายธรรมชาติ” หรือสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อพื้นที่โลกกายภาพ เช่น ถางป่า ระเบิดภูเขา หรือใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แต่ไม่ได้ก่อให้เกิดผลร้ายต่อมนุษย์โดยตรง ในทางตรงข้าม การกระทำเหล่านี้ได้สนับสนุนการขยายตัวของเผ่าพันธุ์มนุษย์และความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในขณะที่การแพร่พันธุ์ของแมลงศัตรูพืชหรือเชื้อโรคอย่างไวรัสกลับทำให้เกิดโรคภัยและสร้างความสูญเสียต่อมนุษย์ กล่าวอีกอย่างคือ ความรุ่งโรจน์ของธรรมชาติหรือโลกภายนอกและการเจริญเติบโตของสังคมวัฒนธรรมมีลักษณะผกผันตรงข้ามกันมากกว่าจะสอดคล้องกัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากธรรมชาติในคลิปวิดีโอนี้ถูกเสนอในลักษณะที่เป็นองค์รวมและมีความคลุมเครือในเนื้อแท้ ผู้ชมจึงปฏิเสธไม่ได้ว่าธรรมชาติที่สมบูรณ์ กล่าวคือมีความสะอาด ปลอดภัย และเป็นแหล่งทรัพยากรที่ยั่งยืน จำเป็นต่อการคงอยู่และเจริญเติบโตของมนุษย์ และหากพื้นที่ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนถูกทำลายลง มนุษย์จำนวนมากจะได้รับผลกระทบและจะต้อง “ล้มลุกคลุกคลาน” หรือ “อดอยากล้มตาย” ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในหลายระดับในประวัติศาสตร์โลกหรือธรณีประวัติ

การพยายามนำเสนอ “ความจริง” ในลักษณะที่ได้กล่าวมา ดำเนินไปตลอดความยาวของคลิปวิดีโอ เหตุที่บทพูดในงานชิ้นนี้ฟังดูสมเหตุสมผลในความเห็นของผู้ชมส่วนใหญ่มาจากการจำกัดความคำว่า “ธรรมชาติ” ตามความหมายดั้งเดิมของคำนี้ คือ แยกขาดจากมนุษย์ ธรรมชาติย่อมไม่ต้องการมนุษย์เพราะการแทรกแซงของมนุษย์จะแปดเปื้อนและลดทอนความเป็นธรรมชาติ การอ้างว่า “ฉันพร้อมที่จะแปรเปลี่ยน” ถูกทำให้ฟังดูเป็นเรื่องน่าเกรงขามหรืออันตราย แต่แท้จริงแล้วธรรมชาติแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาตามปัจจัยต่าง ๆ การแปรเปลี่ยนนั้นไม่ใช่เรื่องที่ดีหรือไม่ดีทั้งต่อธรรมชาติหรือต่อมนุษย์ ความเปลี่ยนแปลงเอื้อให้เกิดการพัฒนาการและอยู่ในเนื้อแท้ของโลกกายภาพซึ่งไม่เคยหยุดนิ่งหรือคงที่ การนำเสนอธรรมชาติในรูปแบบดังกล่าวจึงไม่ขัดต่อความรู้สึกโดยพื้นฐานของผู้ชม แต่กลับให้ความรู้สึกสมจริง กล่าวคือ ผู้ผลิตคลิปวิดีโอนี้ได้สร้างข้อเสนอกเกี่ยวกับธรรมชาติซึ่งผู้ชมมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าเป็นจริง ได้แก่ 1) ธรรมชาติหรือโลกกายภาพมีมาก่อนมนุษย์ 2) ธรรมชาติดำรงอยู่ต่อไปโดยไม่จำเป็นต้องมีมนุษย์ และ 3) ธรรมชาติมีแนวโน้มจะเปลี่ยนแปลงโดยไม่นำพากับความอยู่รอดของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ คำพูดหรือเรื่องราวที่ถูกนำเสนอจึงเป็นที่ยอมรับและมีน้ำหนัก หากผู้ผลิตงานชิ้นนี้เปลี่ยนบทพูดเป็นเสียงของตนไม่ที่รำให้เมื่อป่าถูกทำลายหรือแม่น้ำที่โอุดครวญเมื่อต้องเหือดแห้งจากโครงการเขื่อนขนาดยักษ์ ผู้ชมอาจรู้สึกว่าการบรรยายยัดเยียดเรื่องราว (dramatize) ให้แก่ธรรมชาติอย่างทึบเกินไปเอง แต่เนื่องจากข้อความที่อยู่ในคลิปวิดีโอนี้บ่งถึงความไม่แยแส

ของธรรมชาติ และน้ำเสียงที่ Roberts เลือกใช้ได้สร้างอัตลักษณ์ในทิศทางนั้น ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเรื่องราวนี้ไม่บิดเบือนหรือเร้าอารมณ์เกินกว่าเหตุ แต่ตอบสนองต่อความคาดหวังและความกังวลของผู้ชมเป็นอย่างดี

5.3 ข้อวิพากษ์ต่อการนำเสนอโลกกายภาพในคลิปรีดิโอ

แม้การใช้มานุษยรูปนิยมที่ให้ภาพธรรมชาติโดยอ้างอิงพื้นฐานข้อเท็จจริงและตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ชมจะให้ผลลัพธ์ดี จนกระทั่งคลิปรีดิโอนี้ได้รับความนิยมและถูกส่งต่ออย่างกว้างขวาง ผู้วิจัยยังคงมีข้อวิพากษ์สำคัญ 3 ประการต่อการนำเสนอโลกกายภาพในคลิปรีดิโอ

1) การนำเสนอธรรมชาติในลักษณะที่แยกขาดโดยสิ้นเชิงจากมนุษย์และวัฒนธรรม (nature-culture binary) คลิปรีดิโอนี้ตั้งอยู่บนฐานคิดของการแบ่งเป็นสองขั้ว (dualism) เห็นได้จากการใช้สรรพนาม “ฉัน” ตรงข้ามกับ “คุณ” และการให้ภาพโลกกายภาพซึ่งปราศจากมนุษย์โดยสิ้นเชิง การตอกย้ำแนวคิดนี้เป็นการบิดเบือนความจริงเกี่ยวกับสถานภาพของมนุษย์และความเชื่อมโยงของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่ได้เป็นไปในลักษณะขั้วตรงข้ามหรือศัตรูกัน จริงอยู่ที่ทัศนคติว่าธรรมชาตินั้นแยกขาดจากมนุษย์เป็นกรอบความคิดที่มีมาช้านาน แต่ในความเห็นของนักนิเวศวิจารณ์ในปัจจุบัน เช่น Dooren (2016) ทัศนคติดังกล่าวเป็นความคิดที่ไม่อาจตัดทอนการตั้งคำถามและตรวจสอบในเชิงตรรกะและเชิงปฏิบัติ เช่น คำถามว่ามนุษย์มีความไม่เป็นธรรมชาติอย่างไร เหตุใดการที่มนุษย์สร้างที่อยู่อาศัยจึงไม่เป็นธรรมชาติ เหมือนที่นกสร้างรังหรือบีเวอร์สร้างเขื่อน การดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่อ้างว่ามีความเป็นเหตุเป็นผลหรือศีลธรรม แท้จริงแล้วถูกกำกับด้วยสัญชาตญาณและปัจจัยภายนอกที่พ้นไปจากความควบคุมของมนุษย์มากน้อยแค่ไหน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีนักนิเวศวิจารณ์ที่เชื่อว่า การพิจารณาธรรมชาติและวัฒนธรรมว่าแยกขาดกันเป็นสาเหตุของการใช้ทรัพยากรและแสวงหาประโยชน์จากโลกกายภาพซึ่งนำไปสู่การทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย¹⁰

ยิ่งไปกว่านั้น การแบ่งแยกมนุษย์ออกจากธรรมชาติเป็นการยอมรับกรอบความคิดว่ามนุษย์ในองค์กรมีความเหมือนกันหรือคล้ายกันเป็นสิ่งที่หนึ่ง เป็นองค์เดียวหรือหน่วยเดียว ทั้งที่

¹⁰ เช่น Deborah Bird Rose เสนอว่า การที่ธรรมชาติถูกมองว่าแยกขาดจากมนุษย์ ทำให้มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์จากธรรมชาติได้ไม่จำกัด เนื่องจากเป็นสิ่งภายนอก เป็นอื่น และเป็นรอง นอกจากนี้ความสามารถในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติยังมักถูกใช้เป็นตัวบ่งชี้ความเจริญหรืออารยธรรม ซึ่งกลายเป็นความชอบธรรมในการกดขี่ เอารัดเอาเปรียบและเหยียดชาติพันธุ์ระหว่างมนุษย์กันเองอีกต่อหนึ่งด้วย (2016)

ในความจริง มนุษย์ไม่ได้เป็นเอกพันธ์ในตัวเอง (homogenous)¹¹ แต่อย่างไรก็ตาม ดังนั้น เมื่อธรรมชาติในวิดีโอนี้กล่าวว่า “จะอย่างไรเสีย การกระทำของคุณจะตัดสินชะตากรรมของคุณเอง ไม่ใช่ของฉัน” ย่อมเกิดคำถามว่า “คุณ” หรือมนุษย์ที่กำลังรับฟังคำประกาศนี้เป็นใครบ้าง มีการกระทำและทางเลือกเหมือนกันหรือไม่ ในทางตรงข้าม เมื่อผู้เล่ากล่าวว่า “ฉันคือธรรมชาติ ฉันจะดำเนินต่อไป” ก็นำไปสู่คำถามว่า ในหลายสถานการณ์ที่ธรรมชาติในความหมายเดิมได้ถูกทำให้สูญหายไปแล้ว มันได้ดำเนินต่อไปเช่นไร เช่น ลานจอดรถในเมืองในปัจจุบันที่ก่อนหน้านี้อาจเป็นป่าละเมาะ หรือลานบินบนเกาะมัลดีฟที่ได้มาจากการถมทะเล ซึ่งเหลือความเป็นธรรมชาติแบบดั้งเดิมอยู่น้อยมาก ยังเป็นธรรมชาติอยู่หรือไม่ หรือ “ธรรมชาติ” ในความหมายนี้เป็นเพียงแค่พื้นที่ ที่จะค่อยๆ รุ่งเรืองขึ้นหรือเสื่อมลง ผันแปรไปตามปัจจัยภายนอก ซึ่งอาจเป็นหรือไม่เป็นธรรมชาติ อาทิ แสงแดด สนิม คลื่น การสึกหรอจากเครื่องบินที่ขึ้นลง เป็นต้น ดังนั้นจึงยังคลุมเครือว่า “ฉัน” ซึ่งเป็นธรรมชาตินั้น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจริงหรือไม่

นอกจากนี้ น้ำเสียงที่ผู้เล่าใช้ โดยเฉพาะคำถามสุดท้าย มีลักษณะกึ่งขู่กึ่งท้าทายมนุษย์ ส่อถึงความเป็นขั้วตรงข้ามหรือเป็นปฏิปักษ์ ให้ความรู้สึกว่าธรรมชาติรอคอยที่จะตอบโต้หรือแข่งขันกับมนุษย์ในสภาวะการณ์เบื้องหน้าซึ่งจะมีความแปรเปลี่ยนเป็นภาวะสำคัญ และไม่มีทางที่ทั้งสองฝ่ายจะอยู่ร่วมกันเพราะต่างต้องการหักล้างฝ่ายตรงข้าม ซึ่งไม่เป็นความจริง ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ใด การแบ่งแยกธรรมชาติและวัฒนธรรมออกเป็นสองขั้วโดยแยกขาดจากกันโดยสิ้นเชิงนำไปสู่ทางตันทั้งในเชิงรูปธรรมและนามธรรม และยิ่งเป็นปัญหามากขึ้นเมื่อ “ธรรมชาติ” ที่คลิปวิดีโอนี้นำเสนอเป็นธรรมชาติในลักษณะที่ไม่ถูกแปดเปื้อนโดยมนุษย์ ดังจะกล่าวในหัวข้อถัดไป

2) การให้ความสำคัญกับความแท้จริงและเป็นที่สุดของธรรมชาติ ดังที่ได้กล่าวไว้ว่าการใช้วาทกรรมธรรมชาติแบบดิบเถื่อนประกอบกับวาทกรรมสันโลก ได้สร้างธรรมชาติที่ไม่เอื้อแก่การใช้ประโยชน์ของมนุษย์และช่วยขับเน้นใจความหลักที่ขัดลอดชุดคลิปวิดีโอ “Nature is Speaking” ว่าธรรมชาติไม่ขึ้นอยู่กับมนุษย์ ข้อวิพากษ์สำคัญเกี่ยวกับภาพธรรมชาติดังกล่าวคือความห่างไกลและอยู่นอกเหนือความสามารถของคนส่วนใหญ่ที่จะประสบพบเห็นภาพส่วนใหญ่ที่ปรากฏเป็นภาพถ่ายทางอากาศ ผ่านโดรนเทคโนโลยีที่ใช้สำรวจและบันทึกภาพทางภูมิศาสตร์ เหมือนผู้มองกำลังลอยค้ำและเคลื่อนไหวอย่างช้าๆ รอบสถานที่หรือภูมิประเทศที่สวยงามตระการตา เช่น ภาพสันทรายในทะเลทราย หรือภาพเหนือน้ำตกกระยะประชิดก่อนจะ

¹¹ Dooren (2016) ตั้งข้อสังเกตในลักษณะเดียวกันต่อแนวคิดเรื่องยุคมนุษย์สมัย (Anthropocene) หรือยุคสมัยที่อำนาจในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของมนุษย์มีมากเสียจนมนุษย์ในฐานะองค์รวมได้กลายเป็นพลังทางภูมิศาสตร์ที่สำคัญแทนที่ปัจจัยทางธรรมชาติ แต่คำเรียกดังกล่าวจัดมนุษย์ทั้งโลกเป็นกลุ่มเดียวโดยเพิกเฉยความแตกต่างทางสังคม วัฒนธรรม ตลอดจนความเหลื่อมล้ำเชิงอำนาจและความรับผิดชอบในฐานะต้นตอการทำลายสิ่งแวดล้อม ซึ่งที่แท้จริงแล้วแตกต่างอย่างมากทั้งระหว่างชนชั้นและระหว่างภูมิภาค

ไหลลงสู่หน้าผาสูง นอกจากนี้ยังมีภาพถ่ายใต้น้ำที่แม้แต่นักดำน้ำลึกยังไม่อาจบันทึกได้โดยปราศจากอุปกรณ์พิเศษ เนื่องจากกล้องเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วเป็นเส้นตรงในกระแสน้ำเชี่ยวเป็นต้น

ภาพเหล่านี้อยู่ห่างไกลจากประสบการณ์ตรงของผู้ชมมากพอที่จะเป็นภาพที่น่าแปลกตาหรือตื่นตาตื่นใจ และอาจตอบสนองต่อความสนใจของกลุ่มผู้ชมประเภทนักท่องเที่ยวหรือชนชั้นกลางที่นิยมการท่องเที่ยวผจญภัยและโยกย้ายภาพธรรมชาติสวยงามแบบฉบับงานสารคดี¹² ยิ่งไปกว่านั้น การลำดับภาพด้วยจังหวะที่รวดเร็วและเชื่อมโยงซ้ำสลับกัน สอดคล้องแนบแน่นไปกับบทบรรยาย ยิ่งทำให้คลิป์วิดีโอนี้มีพลังที่น่าดึงดูดและกระตุ้นความสนใจ อย่างไรก็ตาม ความคลั่งคลั่งของการให้ภาพธรรมชาติที่ห่างไกลและบริสุทธิ์ผุดผ่องนี้นำไปสู่คำถามเรื่องตำแหน่งและตัวตนของผู้ถ่ายทอดภาพดังกล่าว สุดท้ายแล้ว ถึงจะมีความเป็นธรรมชาติแท้จริงอย่างไรก็เป็นภาพที่นำเสนอผ่านสายตา มุมมอง และอุปกรณ์บันทึกของมนุษย์ โดยเฉพาะอภิสัทธาผู้เป็นเจ้าของเทคโนโลยีขั้นสูง อีกหนึ่งข้อวิพากษ์สำคัญต่อการใช้ภาพในลักษณะนี้คือการทำให้พื้นที่ธรรมชาติอันรกร้างว่างเปล่าเป็นใจกลางของการอนุรักษ์ ซึ่งคับแคบเกินไป ในขณะที่ภาพความยิ่งใหญ่ของป่าดิบ ทะเลลึก หรือภูเขาน้ำแข็ง สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ชม แต่ภาพเหล่านั้นอาจไม่มีความหมายที่ลึกซึ้งไปกว่านั้นเมื่อพิจารณาพร้อมกับประสบการณ์ส่วนบุคคลของผู้ชม กล่าวคือ ผู้ชมมองไม่เห็นตำแหน่งแห่งหนของตัวเองในฐานะมนุษย์ปฏิกิริยาในพื้นที่ที่มีความเป็นธรรมชาติบริสุทธิ์ผุดผ่องเช่นนั้น ภาพเหล่านั้นไม่เชื่อเชิญให้ผู้คนเข้าไปสัมผัสใกล้ชิดสร้างเพียงความรู้สึกหวาดหวั่นและสงสัยว่ามันมีความเชื่อมโยงอย่างไรกับการใช้ชีวิตประจำวันของพวกเขา หรือเป็นเหตุหรือผลกันอย่างไรกับการกระทำและทางเลือกที่คลิป์วิดีโอบอกว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชะตากรรมของเขาเอง

สุดท้ายแล้ว มนุษย์ควรจะรักษาหรืออนุรักษ์ธรรมชาติในลักษณะที่แยกขาดออกจากมนุษย์เช่นนั้นมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะเมื่อการสงวนพื้นที่ให้พ้นจากการใช้ประโยชน์ของมนุษย์โดยสิ้นเชิงในปัจจุบันล้วนเต็มไปด้วยข้อถกเถียงเชิงศีลธรรมและผูกพันกับปัจจัยเชิงเศรษฐกิจและการเมือง เช่น การอนุรักษ์พื้นที่ป่าและพื้นที่ห่างไกลหมายถึงการผลักดันผู้คนที่อยู่อาศัยและหากินในบริเวณนั้นออกไปจากพื้นที่หรือไม่ ใครควรเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพื้นที่อนุรักษ์ รัฐบาลและประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากอุทยานแห่งชาติและเขตอนุรักษ์

¹² เหมือนการนำเสนอภาพในนิตยสารสารคดี *National Geographic* หรือภาพขาวดำอันโด่งดังของพื้นที่เทือกเขาเซียร์ราทางตะวันตกของสหรัฐอเมริกาของช่างภาพ Ansel Adams ผู้บันทึกภาพประกอบให้แก่ John Muir นักอนุรักษ์และนักเขียนเชิงสารคดี ภาพเทือกเขาสูง หุบเขาและโตรกผาของ Adams ยังคงเป็นภาพจำตามแบบฉบับงานสารคดีเกี่ยวกับธรรมชาติอันยิ่งใหญ่และบริสุทธิ์ในแบบที่ถูกใช้อย่างเต็มพิกัดในคลิป์วิดีโอ (Garrard, 2012, pp. 76-77)

พันธุ์สัตว์ป่าได้อย่างไรบ้าง ตลอดจนการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากพื้นที่ระหว่างประเทศ และเขตสากล อาทิ ป่าดิบชื้นแอมะซอนที่ปกคลุมพื้นที่ 9 ประเทศในลาตินอเมริกา หรืออาร์กติก ซึ่งติดต่อกับเขตแดนของ 8 ประเทศในบริเวณขั้วโลกเหนือ ฯลฯ พื้นที่ธรรมชาติที่ได้ถูกนำเสนอ นั้นไม่ได้มีอยู่หรือจะอยู่ต่อไปได้โดยปราศจากการเข้าไปจัดการ ดูแล ต่อดอง และแบ่งผลประโยชน์ โดยมนุษย์ทั้งในระดับชุมชนพื้นที่กัน รัฐและองค์กรต่าง ๆ การที่ผู้พูดในฐานะธรรมชาติในคลิป วิดีโอแนะนำเสนอว่าธรรมชาติอันบริสุทธิ์ผุดผ่องสามารถดำรงอยู่ได้เรื่อยไปโดยไม่ข้องเกี่ยวกับมนุษย์จึงไม่สอดคล้องกับสถานการณ์จริงและทิ้งไว้เพียงความกำกวมให้แก่ผู้ชมซึ่งไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่เหล่านั้น และไม่สามารถจะรักษาหรือจัดการพื้นที่เหล่านั้นเลย

3) จินตนาการเรื่องการแปรเปลี่ยนอย่างรุนแรงของโลกกายภาพและการนำเสนอ
หนทางแก้ไขปัญหา วาทกรรมการสิ้นสุดของโลกมักถูกใช้เพื่อกระตุ้นความรู้สึกหวาดกลัวและ โศกเศร้าเป็นทุนเดิม แม้ตัวบทจะบอกเป็นนัยว่าการกระทำของเราอาจเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ได้ แต่เมื่อสิ่งที่ผู้ชมสามารถทำได้ยังคงกำกวม บวกกับความไม่อินซังซอบของธรรมชาติ ผู้ชมจึง อาจรู้สึกอับจน ปลงตก หรือยอมจำนนแม้ว่าหายนะจะยังเป็นเรื่องคลุมเครืออย่างยิ่งในความ เป็นจริง การจินตนาการถึงวันสิ้นโลกซึ่งเผ่าพันธุ์มนุษย์ไม่หลงเหลืออยู่ในขณะที่โลกหรือ ธรรมชาติดำเนินต่อไป จึงเป็นการนำเสนอภาพทางต้นที่ไม่กระตุ้นให้เกิดการถกเถียงเพิ่มเติม หรือสร้างความรู้สึกรังเกียจ โดยเฉพาะเมื่อมนุษย์ถูกนำเสนอว่าไร้ซึ่งพลังอำนาจ กระจิดริด กระจ้อยร่อย และอ่อนแอถึงเพียงนั้น สำหรับ Connie Roser-Renouf ศิลปินวิดีโอชุด “Nature is Speaking” ไม่ได้ให้ทางออกว่าผู้ชมสามารถทำอะไรได้บ้างเพื่อช่วยสร้างความเปลี่ยนแปลง และทำให้ผู้ที่รู้สึกเป็นห่วงหรือกังวลอยู่แล้วรู้สึกหมดหวัง จริงอยู่ที่เนื้อหาของคลิปวิดีโอชุดนี้ มีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งในการสื่อสารว่ามนุษย์ต้องพึ่งพาธรรมชาติ แต่ผู้ผลิตไม่ควรจะขมขื่น ผู้คนด้วยการสูญเสียพันธุ์ของมนุษย์ หลายคนรู้สึกว่ามันน่ากลัวเกินไปและที่เหลือก็รู้สึกว่ามันไม่ได้ สมจริง (อ้างใน Harman, 2014) ในทิศทางเดียวกัน Whitmarsh (2015, p. 348) เสนอว่ามี หลักฐานงานศึกษาหลายชิ้นที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ผลิตสื่อควรระมัดระวังไม่ใช้ความกลัวมากเกินไป และควรหลีกเลี่ยงการใช้คำขู่ หากผู้ผลิตสื่อไม่มีหนทางที่เป็นรูปธรรมจะนำเสนอเพื่อหลีกเลี่ยง หายนะ คนดูมีแนวโน้มจะผลัดความกลัวออกไปโดยวิธีอื่นๆ เช่น การปฏิเสธว่าความเสี่ยงมีอยู่จริง¹³

เมื่อพิจารณาหนทางแก้ไขปัญหาคีลปวิดีโอแนะนำเสนอ รวมไปถึงข้อมูลเกี่ยวกับ องค์กรผู้ผลิต เห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อรูปแบบการนำเสนอปัญหานี้คือผู้ผลิตสื่อ ซึ่งมีเป้าหมายแอบแฝงในการสื่อสารประเด็นสิ่งแวดล้อม Conservation International เป็นองค์กร

¹³ Whitmarsh เสนอว่าการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสาธารณชนให้ได้ผลอาจทำได้โดยใช้ความเสี่ยง ที่เปิดกว้าง การใช้ภาษาที่ไม่กีดกันแบ่งแยก (inclusive) และให้ความหวังแทนที่จะใช้ความกลัว นอกจากนี้ ผู้ผลิตสื่ออาจพยายามเข้าถึงกลุ่มคนที่ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศด้วยกลวิธีอื่น เช่น ใช้กรอบเรื่อง ความมั่นคงของรัฐ ความรักชาติ หรือสุขภาพโดยรวมของประชาชนแทนประเด็นสิ่งแวดล้อมตรง ๆ (2015, p. 348)

ไม่แสวงหาผลกำไรจากประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นอิสระจากการกำกับดูแลของรัฐบาลก็จริง แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าองค์กรนี้จะมีความเป็นกลางหรือบริสุทธิ์ผุดผ่องในเชิงอุดมการณ์ หรือแนวปฏิบัติในสายตาของคนทุกฝ่าย แรกเริ่มเดิมทีองค์กรนี้แตกออกมาจากกลุ่ม The Nature Conservancy ด้วยเหตุผลเรื่องความแตกต่างทางการเมืองและจุดยืน (Gunter Jr., 2009, pp. 95-6) ที่สำคัญคือ CI มีประวัติพัวพันกับความพยายามที่จะอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมที่สร้างความเดือดร้อนต่อชุมชน อาทิ การขับไล่คนพื้นถิ่นออกจากบอสวานาเพื่อเปิดทางให้กับแนวเชื่อมต่อสำหรับสัตว์ป่า (wildlife corridor) (Harman, 2014) รวมถึงยังมีข่าวอื้อฉาวว่าให้การช่วยเหลือโดยการฟอกเขียว (greenwash) หรือการสร้างภาพลักษณ์เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้แก่กลุ่มบริษัทยักษ์ใหญ่เพื่อแลกกับค่าตอบแทน (Lang, 2011; Zeller Jr., 2011)

สุดท้ายแล้ว การที่องค์กรนี้นำเสนอปัญหาสิ่งแวดล้อมในภาพใหญ่ คือการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศโลกซึ่งมีสาเหตุซับซ้อนอย่างยิ่งจนเป็นไปได้ที่จะหาทางแก้ไขในระดับปัจเจกบุคคลนี้ อาจนำไปสู่คำตอบให้บริจาคเงิน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์กรพิทักษ์สิ่งแวดล้อมจำนวนมาก ในกรณีนี้ องค์กร CI ได้สร้างกระแสเกี่ยวกับแคมเปญด้วยกลวิธีติดแฮชแท็ก #NatureIsSpeaking และมีบริษัทเอกชนอย่าง Hewlett-Packard (HP) สนับสนุนโดยจะบริจาคเงินจำนวน 1 เหรียญสหรัฐให้แก่องค์กร CI สำหรับแต่ละแฮชแท็กบนทวีตเตอร์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ฯลฯ (Harman, 2014) การสร้างกระแสทั่วโลกนี้นำไปสู่การรับรู้และค้นคว้าต่อไปเกี่ยวกับองค์กร CI เมื่อผู้ชมค้นหาเกี่ยวกับองค์กรนี้ก็จะพบว่าหนทางเดียวที่จะ “ช่วยเหลือธรรมชาติ” ได้ก็คือการร่วมบริจาคเงิน¹⁴ ดังที่ปรากฏอยู่ในคำถามท้ายเว็บไซต์ natureisspeaking.org ว่า “คุณจะช่วยได้อย่างไร” มีคำตอบเป็นช่องให้กรอกจำนวนเงิน ตามด้วยปุ่ม “บริจาค” สอดคล้องไปกับรูปแบบการรับชมคลิปวิดีโอนี้ด้วยช่องทางออนไลน์ ซึ่งเอื้อให้คลิกบริจาคเงินได้โดยง่ายดาย

¹⁴ การนำเสนอทางเลือกให้บริจาคเงินเพื่อสนับสนุนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรเป็นหนึ่งในรูปแบบการระดมทุนซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำเนินงานขององค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั่วโลก อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องการบริจาคเงินเพื่อสิ่งแวดล้อม (environmental philanthropy) ประสิทธิภาพของการใช้เงินทุนของแต่ละองค์กร และความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมบริจาคเงินกับพฤติกรรมเชิงสิ่งแวดล้อมรูปแบบอื่น และกับค่านิยม ความรู้ จุดยืนทางการเมือง และตัวแปรทางสังคมประชากร (เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ ฐานะ) ยังคงเป็นเรื่องคลุมเครือจากปัจจัยที่หลายหลายและต้องการการศึกษาเพิ่มเติม ดูบทความ “Environmental Philanthropy: Is It Similar to Other Types of Environmental Behavior?” (Greenspan et al., 2012)

นอกจากนี้ ขนาดของโปรดัคชัน การใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงระดับโลก โดยเฉพาะ Julia Roberts และ Harrison Ford¹⁵ และการปล่อยแคมเปญเป็นชุดพร้อมกับเครือข่ายที่พร้อมจะร่วมบริจาคเงินให้กับองค์กรตามจำนวนยอดแฮชแท็ก ได้ส่งผลต่อความสำเร็จอย่างท่วมท้นของคลิป์วิดีโอนี้ดังที่ปรากฏในยอดการชมและส่งต่อ ไม่ต้องสงสัยเลยว่าหากปราศจากเสียงพากย์อันเป็นเอกลักษณ์ของดาราฮอลลีวูด ความน่าสนใจและเป็นที่จดจำของคลิป์วิดีโอชุดนี้จะลดน้อยลงอย่างมาก และการมีเครือข่ายทรงพลัง รวมถึงทุนทรัพย์ในการจัดทำชุดคลิป์วิดีโอนี้ มีส่วนอย่างยิ่งต่อความแพร่หลายและสถิติการรับชมอันโดดเด่น แต่การบริจาคเงินนั้นจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด ยังเป็นคำถามที่ต้องการการศึกษาต่อไป เช่นเดียวกับประสิทธิผลของคลิป์วิดีโอชิ้นอื่นที่ใช้รูปแบบการเล่าเรื่องโดยธรรมชาติหรือสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์แบบเดียวกัน แต่ผลิตโดยองค์กรหรือหน่วยงานต่างประเภทกัน ซึ่งส่งผลเป็นภาพ ชุดข้อมูล และข้อเสนอแนะถึงทางออกของปัญหาที่ต่างกันไปโดยสิ้นเชิง¹⁶

6. สรุป

คลิป์วิดีโอ “Julia Roberts Is Mother Nature” เป็นงานเคลื่อนไหวสร้างสรรค์ที่โดดเด่นจากการใช้มนุษย์รูปนิยม นำเสนอภาพธรรมชาติในฐานะสิ่งที่มีชีวิต มีอำนาจทรงพลัง และแยกขาดออกจากมนุษย์ การให้ภาพดังกล่าวสะท้อนถึงความคิดความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติที่มีมาแต่ในอดีต และเป็นหนึ่งในตัวอย่างสำคัญของการใช้วาทกรรมธรรมชาติอันดิบเถื่อนผสมกับวาทกรรมการสิ้นสุดของโลก แม้ผู้ผลิตจะให้เสียงแก่ธรรมชาติในรูปแบบที่ไม่อาจสมจริงและนำเสนอภาพธรรมชาติอันสมบูรณ์ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรมในปัจจุบัน แต่จุดเด่นของคลิป์วิดีโอนี้อยู่ที่ภาพโลกกายภาพที่สวยงามน่าตื่นตา เนื้อหาที่ตอกย้ำภาพจำของสาธารณชนเกี่ยวกับ “ธรรมชาติ” และเสียงพากย์อันเป็นเอกลักษณ์และทรงพลังโดยดาราหญิงระดับโลก สามารถกระตุ้นเร้าอารมณ์และทำให้มีสถิติการรับชมและส่งต่อสูง ซึ่งนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการสื่อสารสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นว่ายังมีประเด็นที่ควรได้รับการวิพากษ์อยู่ที่การเน้นย้ำการแบ่งแยกเป็นสองหรือการใช้ขัดตรงข้ามระหว่างมนุษย์

¹⁵ Meister (2015, pp. 283-5) เสนอว่า ระหว่างทศวรรษที่ 1990s “ดารานักอนุรักษ์” ได้ทำให้สาธารณชนจำนวนมากหันมาสนใจประเด็นสิ่งแวดล้อม เช่น Leonardo DiCaprio หรือ Angelina Jolie ซึ่งเป็นกระบอกเสียงให้แก่กลุ่มอนุรักษ์ต่าง ๆ แม้ปรากฏการณ์ “ดารากการกุศล” (celanthropy) จะถูกวิจารณ์ว่าเป็นเรื่องเสแสร้งเพื่อสร้างภาพลักษณ์ สนับสนุนแนวคิดเสรีนิยมใหม่ และไม่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือปฏิรูปเชิงโครงสร้าง การใช้ดาราดังในสื่อช่วยขยายการรับรู้เรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมรวมถึงเรียกร้องเงินบริจาคให้กับองค์กรสิ่งแวดล้อมได้มหาศาล

¹⁶ ในงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาคลิป์วิดีโอต่างประเทศอื่น และคลิป์วิดีโอที่ผลิตในประเทศไทยร่วมด้วย เพื่อสร้างองค์ความรู้เปรียบเทียบเรื่องการสื่อสารประเด็นสิ่งแวดล้อมผ่านสื่อสาธารณะระหว่างองค์กรอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับโลกและประเทศไทย

กับสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ การนำเสนอภาพธรรมชาติแบบบริสุทธิ์ผุดผ่องที่แยกขาดจากการใช้งานหรือเข้าถึงโดยคนทั่วไป การใช้น้ำเสียงขมขื่น กัดดัน สิ้นสอน และการบ่งเป็นนัยถึงความสูญเสียของอารยธรรมมนุษย์ ซึ่งอาจนำไปสู่ความรู้สึกกลัวหรืออับจนหนทาง จึงดูเหมือนว่าจุดประสงค์แอบแฝงของงานสร้างสรรค์ที่ทรงพลังนี้คือการผลักดันให้ผู้ชมรู้สึกกังวลหรือกดดัน เพื่อให้ตัดสินใจร่วมบริจาคเงินสนับสนุนให้แก่องค์กรมากกว่าจะสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสถานการณ์หรือข้อเท็จจริงของปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน หรือเสนอแนะแนวทางให้ผู้ชมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งอาจนำไปสู่ความเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิบัติได้มากกว่าหรือยั่งยืนกว่า

เอกสารอ้างอิง/References

- Boonpromkul, P. (2017). An Ecocritical Reading of Hayao Miyazaki's *Nausicaa of the Valley of the Wind: Territory, Toxicity, and Animals*. *Journal of Liberal Arts, Thammasat University*, 17(1), 119-145.
- Britannica. (2019). Naturalism. In *Encyclopædia Britannica*.
<https://www.britannica.com/topic/naturalism-art>
- Buell, L. (2005). *The Future of Environmental Criticism*. Blackwell Publishing.
- Buell, L., Heise, U. K., & Thomber, K. (2011). Literature and Environment. *Annual Review of Environment and Resources*, 36, 417-440.
<https://doi.org/10.1146/annurev-environ-111109-144855>
- Clark, T. (2011). *The Cambridge Introduction to Literature and the Environment*. Cambridge UP.
- Conservation International. (Producer). (2014, October 5). *Julia Roberts Is Mother Nature* [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=WmVLcj-XKnM>
- Dooren, T. V. (2016). Anthropocene [Video]. *Environmental Humanities, UNSW*.
<https://www.futurelearn.com/courses/remaking-nature/2/steps/119891>
- Garrard, G. (2012). *Ecocriticism* (2nd ed.). Routledge.
- Gold, J. R., & Revill, G. (2004). *Representing the Environment*. Routledge.
- Greenspan, I., Handy, F., & Katz-Gerro, T. (2012). Environmental Philanthropy: Is It Similar to Other Types of Environmental Behavior? *Organization & Environment*, 25(2), 111-130. <https://www.jstor.org/stable/27068832>
- Gunter Jr., M. M. (2009). Nongovernmental Organizations. In Callicott, J. B., & Frodeman, R. (Eds.), *Encyclopedia of Environmental Ethics and Philosophy* Vol. 2 (pp. 95-9). Gale Cengage Learning.
- Harman, G. (2014, October 6). Nature is Speaking: Will Consumers Listen?. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/vital-signs/2014/oct/06/-sp-julia-roberts-harrison-ford-penelope-cruz-spacey-norton-redford-nature-is-speaking-videos>
- Heise, U. K. (2016). *Imagining Extinction: The Cultural Meanings of Endangered Species*. The University of Chicago Press.
- Lang, C. (2011, May 12). Conservation International: "Are they any more than a green PR company?". *Redd-Monitor*.
<https://redd-monitor.org/2011/05/12/conservation-international-%E2%80%99Care-they-any-more-than-a-green-pr-company%E2%80%9D/>

- Meister, M. (2015). Celebrity Culture and Environment. In A. Hansen, & R. Cox. (Eds.), *The Routledge Handbook of Environment and Communication* (pp. 281-289). Routledge.
- Rose, D. B. (2016). Separation of humans from nature—Colonisation [Video]. *Environmental Humanities, UNSW*.
<https://www.futurelearn.com/courses/remaking-nature/0/steps/16724>
- Whitmarsh, L. (2015). Analysing Public Perceptions, Understanding and Images of Environmental Change. In A. Hansen, & R. Cox (Eds.), *The Routledge Handbook of Environment and Communication* (pp. 339-353). Routledge.
- Zeller Jr, T. (2011, May 17). Conservation International Duped By Militant Greenwash Pitch. *Huffpost*.
https://www.huffpost.com/entry/conservation-international-lockheed-martin-video_n_863205